

урахуванням гібридних загроз, LA може інтегруватися в національну систему кібербезпеки освітніх установ.

Виклики: етичні (GDPR), технічні (якість даних) та інституційні (навчання персоналу). Siemens (2013) застерігає від "чорного ящика" AI, рекомендуючи прозорі моделі.

Освітня аналітика трансформує безпекову політику, роблячи її data-driven. Від інформації (збір даних) через аналіз (моделювання) до рішення (імплементация), LA забезпечує стійкість. Інтеграція джерел — UNESCO (2020), Siemens (2013) та Європейської Комісії (2022) — підтверджує: у цифрову еру освіта є фронтом безпеки, а аналітика — її стратегічним інструментом[3].

Література:

1. UNESCO. (2020). Education in a post-COVID world: Nine ideas for action. Paris: UNESCO.
2. Siemens, G. (2013). Learning Analytics: The Emergence of a Discipline. Journal of Learning Analytics, 1(1), 3–5. <https://doi.org/10.18608/jla.2013.1.1>
3. European Commission. (2022). Digital Education Action Plan 2021–2027. Brussels: European Commission. <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>

Куликов Г.О.,

здобувач третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії,
Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький, Україна

УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК ПРАЦІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ: СТРАТЕГІЯ ПОДОЛАННЯ ДИСБАЛАНСІВ ТА РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Україна, як і весь світ, перебуває у фазі активної цифрової трансформації, що докорінно змінює структуру економіки, ринку праці. Дослідження науковців фіксують інноваційні зміни у праці та зайнятості під впливом цифровізації. Колот А.М., Петрова І.Л., Семикіна М.В. та інші українські вчені, досліджуючи такі зміни, підкреслюють, що цифрова революція створює як унікальні виклики, так і нові можливості [1-3]. З одного боку, автоматизація, штучний інтелект та розвиток платформної економіки загрожують зникненням цілих класів професій, поглиблюючи нерівність та створюючи ризики масового безробіття. З іншого боку, ці ж технології відкривають нові ніші, підвищують продуктивність праці та дозволяють інтегруватися у глобальні ринки.

Для України цей глобальний тренд ускладнюється наслідками повномасштабної війни: руйнуванням промислового потенціалу, масштабною внутрішньою та зовнішньою міграцією, демографічною кризою. В таких умовах неспроможність адаптувати ринок праці та людський капітал до вимог цифрової епохи означає не просто технологічне відставання, а пряму загрозу національній економічній безпеці та здатності до ефективної повоєнної відбудови. Тому є актуальним завданням є науковий пошук можливостей розв'язання цієї проблеми.

Метою дослідження є ідентифікація ключових дисбалансів на українському ринку праці, спричинених цифровою революцією, та систематизація стратегічних напрямів державної та корпоративної політики для розвитку людського капіталу, здатного відповідати на виклики сучасності.

Узагальнення та розвиток наукової думки [1-3] дозволяє констатувати, що цифрова революція на ринку праці України проявляється через низку глибоких, взаємопов'язаних дисбалансів, що потребують негайного реагування.

1. *Кваліфікаційно-освітній дисбаланс.* Це найгостріша проблема, яка полягає у структурній невідповідності між навичками, які генерує система формальної освіти, та реальними потребами цифрової економіки. Як наслідок, виникає парадоксальна ситуація:

високий рівень безробіття серед молоді з вищою освітою при одночасному дефіциті кваліфікованих кадрів.

2. *Технологічний дисбаланс (поляризація ринку праці).* Автоматизація та роботизація витісняють переважно працівників, що виконують рутинні операції середнього рівня кваліфікації (бухгалтери, оператори кол-центрів, адміністративний персонал). Натомість попит концентрується на двох полюсах: з одного боку, на висококваліфікованих фахівцях, здатних створювати, обслуговувати та управляти новими технологіями, а з іншого – на низькокваліфікованому персоналі у сфері послуг, яку важко автоматизувати (догляд, кур'єрські послуги). Це веде до розмивання «середнього класу» та посилення соціальної нерівності.

3. *Географічний та інфраструктурний дисбаланс.* Попри розвиток віддаленої роботи, високотехнологічні робочі місця переважно концентруються у великих містах (Київ, Львів), що поглиблює регіональні диспропорції. «Цифровий розрив» в доступі до якісного Інтернету та цифрової інфраструктури обмежує можливості для жителів малих міст та сільської місцевості брати участь у цифровій економіці.

4. *Регуляторний дисбаланс.* Розвиток гіг-економіки та платформної зайнятості (фриланс-біржі, сервіси доставки) відбувається значно швидше, ніж адаптація трудового законодавства. Мільйони українців працюють без офіційного оформлення, соціальних гарантій (відпустки, лікарняні) та пенсійних відрахувань, що створює ризики для їхнього майбутнього та стабільності соціальної системи держави.

Подолання цих дисбалансів вимагає розробки національної стратегії, що має об'єднати зусилля держави, бізнесу, освітньої системи та самих громадян. Ця стратегія повинна базуватися на принципі навчання впродовж життя і бути спрямована на підвищення адаптивності та конкурентоспроможності людського капіталу. Основою цієї стратегії має стати розвиток людського капіталу через систему безперервної освіти, орієнтованої на актуальні та майбутні потреби ринку. Інвестиції у цифрову грамотність, навички критичного мислення та адаптивність населення є найважливішим вкладом у стійкість та конкурентоспроможність України у цифровому світі. Запропонована матриця у таблиці 1 ілюструє ключові інструменти та заходи, які доцільно передбачити такою стратегією на державному, корпоративному та індивідуальному рівнях.

Таблиця 1. - Матриця стратегії подолання дисбалансів на ринку праці та розвитку людського капіталу за рівнями відповідальності

Рівень стратегії	Ключові інструменти та заходи	Очікуваний результат
Державний	Реформа освіти (система мікрокваліфікацій, оновлення стандартів). Податкові стимули для бізнесу, що інвестує в навчання. Модернізація трудового законодавства для гіг-економіки.	Скорочення розриву між освітою та потребами ринку, легалізація платформної зайнятості.
Корпоративний	Створення корпоративних університетів та навчальних центрів. Програми перенавчання та підвищення кваліфікації. Співпраця з університетами (дуальна освіта).	Формування кадрового резерву, підвищення лояльності персоналу, доступ до талановитої молоді.
Індивідуальний	Навчання впродовж життя. Самостійне проходження онлайн-курсів. Отримання додаткових сертифікацій.	Підтримання власної конкурентоспроможності, можливість кар'єрного зростання або зміни професії.

Таким чином, наведена у таблиці 1 матриця стратегії за рівнями відповідальності засвідчує: подолати дисбаланси на ринку праці в умовах масштабної цифровізації можливо лише через спільну та скоординовану роботу усіх соціальних партнерів. Держава має створювати сприятливі умови через реформи та стимули, бізнес – вкладати кошти у

перенавчання працівників, а освітні заклади – зробити свої програми гнучкими та актуальними до запитів роботодавців.

Література:

1. Колот А., Рябоконт І., Бабій Ю. Соціально-трудоий вимір економіки платформ. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-68-110
2. Семікіна М. В., Савеленко Г. В., Костишина А. І. Цифровізація економіки та зайнятості в умовах руху України до ЄС. *Вісник ЧНУ ім. Б. Хмельницького*. 2022. Т. 26. № 3–4. С. 12–22. URL: <https://econom-ejournal.cdu.edu.ua/issue/view/356>
3. Петрова І. Цифрова економіка та поява цифрової зайнятості. *Електронна бібліотека Університету «КРОК»*. 2020. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/petrova_0040.pdf

Ларіонов Б. О.,
Лейчу Є. В.

Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку, м. Одеса, Україна

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

Всесвітній поштовий союз (ВПС) є однією з найстаріших міжнародних організацій, яка регулює діяльність поштових служб у всьому світі. Основним завданням ВПС є розробка універсальних правил та стандартів для країн-учасниць, що дозволяють забезпечити безперервну роботу поштових служб навіть у періоди криз, таких як війни, природні катастрофи чи соціальні конфлікти. Міжнародне законодавство, розроблене ВПС, визначає принципи взаємодії між поштовими операторами різних країн, правила доставки міжнародних відправлень, стандарти безпеки працівників пошти та механізми компенсації втрат. Одним із важливих аспектів міжнародного законодавства є забезпечення мінімізації ризиків для поштових служб під час військових конфліктів. Такі норми зобов'язують країни-учасниці підтримувати поштовий зв'язок на міждержавному рівні навіть у разі воєнного стану. Іншою важливою частиною міжнародних угод є правила пересилання гуманітарних вантажів. У рамках ВПС існують спеціальні положення, які спрощують пересилання гуманітарної допомоги через кордони в умовах військових конфліктів, дозволяючи міжнародним організаціям і поштовим службам працювати спільно для забезпечення швидкої доставки вантажів у постраждалі регіони.

Україна є членом Всесвітнього поштового союзу, тому міжнародні стандарти поштового зв'язку мають важливе значення для регулювання діяльності українських поштових служб під час воєнного конфлікту. Однак адаптація міжнародних норм до українських реалій потребує значних зусиль з боку національних органів влади.

Після початку війни на сході України у 2014 році, а пізніше після повномасштабного вторгнення в 2022 році, Україна була змушена впровадити ряд законодавчих змін, щоб забезпечити ефективну роботу поштових служб у складних умовах. Зокрема, до українського законодавства були інтегровані положення, що дозволяють полегшити доставку гуманітарних вантажів, регулювати взаємодію з міжнародними партнерами та підтримувати безпеку працівників пошти у зонах бойових дій. Однією з ключових змін стало введення спрощених процедур для перетину кордонів гуманітарними вантажами. Це дозволило українським поштовим службам, зокрема «Новій Пошті» та «Укрпошті», ефективно співпрацювати з міжнародними організаціями, такими як Червоний Хрест та ООН, для доставки критично важливих товарів у постраждалі регіони. Водночас національні нормативні акти передбачали механізми швидкого відновлення роботи поштових відділень у звільнених від окупації регіонах, що було узгоджено із загальними міжнародними стандартами. Порівнюючи міжнародні та українські нормативно-правові акти, можна зробити висновок, що вітчизняне законодавство у сфері поштового зв'язку значною мірою